

Захарченко Юрій Миколайович

завідувач спеціальної кафедри №2 Інституту
підготовки юридичних кадрів для СБ України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
кандидат економічних наук
ORCID ID: 0000-0001-5771-1637

Гриненко Сергій Олександрович

завідувач спеціальної кафедри №1 Інституту
підготовки юридичних кадрів для СБ України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
кандидат юридичних наук, доцент
ORCID ID: 0000-0001-6217-1161

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДОКУМЕНТУВАННЯ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ
ЗЛОЧИНІВ ЗА ОЗНАКАМИ СТ. 258-3 ТА СТ. 258-5 КК УКРАЇНИ**

Протидія фінансуванню тероризму є одним з головних завдань Служби безпеки України та є особливо актуальним в сучасних умовах гібридної війни з РФ та існування на Сході України так званих «ДНР» та «ЛНР».

Відповідно до абзацу 19 статті 1 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» від 20.03.2003 №638-IV (далі - Закон) терористичною організацією визнається стійке об'єднання трьох і більше осіб, яке створене з метою здійснення терористичної діяльності, у межах якого здійснено розподіл функцій, встановлено певні правила поведінки, обов'язкові для цих осіб під час підготовки і вчинення терористичних актів.

Організація згідно зазначеного абзацу визнається терористичною, якщо хоч один з її структурних підрозділів здійснює терористичну діяльність з відома хоча б одного з керівників (керівних органів) усієї організації.

При цьому, терористична діяльність відповідно до статті 1 Закону охоплює: планування, організацію, підготовку та реалізацію терористичних актів; підбурювання до вчинення терористичних актів, насильства над фізичними особами або організаціями, знищення матеріальних об'єктів у терористичних цілях; організацію незаконних збройних формувань, злочинних угруповань (злочинних організацій), організованих злочинних груп для вчинення терористичних актів, так само як і участь у таких актах; вербування, озброєння, підготовку та використання терористів; пропаганду і поширення ідеології тероризму; **фінансування** та інше сприяння **тероризму**.

З метою своєчасного виявлення, припинення та документування фактів незаконного фінансування з боку фізичних та юридичних осіб України оперативними та слідчими підрозділами як регіональних органів, так і відповідних підрозділів Центрального управління СБУ, незважаючи на значну складність в отриманні

відповідних фактів та доказів, постійно вживається комплекс заходів, що дозволяє позитивним чином впливати на ситуацію у даній сфері та вважати її контрольованою.

В той же час, існуюча практика розслідування кримінальних проваджень за ознаками ст. 258-3 та ст. 258-5 КК України свідчить, що в судах близько 67 % з них за останні 5 років завершуються затвердженням угоди з прокурором про визнання вини. При цьому у 73 % випадків суди при визначенні покарання за дані злочини застосовують ст. 69 КК України – призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом.

Аналіз чинників, які впливають на стан розслідування даної категорії злочинів свідчить про наявність певних об'єктивних негативних факторів, у т.ч. на законодавчому рівні, які не дозволяють підвищити ефективність розслідування.

Зокрема, це неврегульованість питання щодо визнання «ДНР» та «ЛНР» на законодавчому рівні терористичними організаціями. Так, у січні 2015 р. Верховна Рада України визнала Російську Федерацію «державою-агресором», однак, не дивлячись на пропозиції СБ України, досі не визнала «ДНР» та «ЛНР» терористичними організаціями, хоча офіційно запропонувала це здійснити іноземним партнерам України. У свою чергу представники ЄС відповіли, що Україна повинна першою юридично визначити «ДНР» та «ЛНР» терористичними організаціями, після чого її прикладу слідуватимуть інші країни.

Зазначена обставина суттєво ускладнює процес доказування у кримінальних провадженнях за ст. 258-3 та ст. 258-5 КК України. Навіть позиція Касаційного кримінального суду Верховного Суду, висловлена у постанові від 05 липня 2018 року по справі № 225/6151/15-к [2] щодо того, що визнання організації терористичною у конкретному кримінальному провадженні здійснюється на підставі наявних матеріалів, суттєво не вплинула на практику слідчих суддів та не спростила процес доказування. На думку Верховного суду, окреме судове рішення, рішення органу законодавчої чи виконавчої влади про визнання діяльності терористичною для притягнення особи до кримінальної відповідальності за ст. 258-3 чи ст. 258-5 КК України не потрібне. Тому слідчим під час розслідування кримінальних проваджень за даними злочинами необхідно встановлювати яким конкретно терористам з числа «ДНР» та «ЛНР» було надано сприяння чи здійснено їх фінансування, що в свою чергу потребує доказування вже безпосередньо терористичної діяльності окремих терористів чи їх військових підрозділів, тобто дій визначених ст. 258 КК України.

Поряд з цим, останнім часом стороною захисту застосовуються нові способи уникнення або суттєвого відтермінування законного покарання, у т.ч. щодо підозрюваних та обвинувачених за ознаками ст. 258-5 КК України.

Одним з таких способів, що набуває розповсюдження внаслідок неврегульованості діючого законодавства, є зловживання захистом своїм правом в ході виконання ст. 290 КПК України, що проявляється у максимальному затягуванні часу при ознайомленні з матеріалами кримінального провадження після його завершення та відкриття матеріалів, перед передачею до суду.

В якості негативного прикладу такого зловживання правом на захист можна розглянути матеріали кримінального провадження **№2201720000000029 від 18.04.2017** стосовно обвинуваченого «П» за ознаками ч. 5 ст. 27, ч. 2 ст. 258-5, ч. 5 ст. 27, ч. 2 ст. 110 КК України, що було розпочато слідчим відділом Управління СБ

України в Сумській області. Проведеним досудовим розслідуванням з'ясовано, що упродовж червня 2016 - вересня 2017 року (більш точна дата досудовим розслідуванням не встановлена) підозрюваний «П» як заступник директора департаменту із зовнішньо-економічної діяльності ТОВ «С», діючи умисно та з корисливих мотивів, за попередньою змовою з громадянином України «Д» (матеріали стосовно якого виділено в окреме кримінальне провадження №2201820000000028), службовими особами ТОВ «М» (Республіка Білорусь), а також іншими невстановленими фізичними та юридичними особами, в тому числі, які діють на територіях, підконтрольних терористичним організаціям «ДНР» та «ЛНР», здійснювали сприяння фінансуванню терористичної організації «Луганська народна республіка».

Поряд з цим, «П», діючи умисно та за попередньою змовою з іншими невстановленими особами, здійснюючи діяльність, направлену на пособництво у фінансуванні терористичної організації «ЛНР», керівники та учасники якої вчиняють дії з метою зміни меж території та державного кордону України в спосіб, що суперечить порядку, встановленому Конституцією України, сприяв посяганням на територіальну цілісність і недоторканість України.

Реалізуючи мету злочинної змови та керуючись корисливим мотивом, «П» спільно з «Д» та іншими особами, будучи обізнаними про факт діяльності на частині територій Луганської і Донецької областей терористичних організацій «ДНР» та «ЛНР», налагодили незаконне постачання продукції ТОВ «С» на вказані тимчасово окуповані території. Злочинна схема полягала в тому, що ТОВ «С» на підставі відповідних зовнішньо - економічних договорів, які застосовані учасниками злочину як знаряддя для документального маскуванню своєї реальної діяльності, здійснює поставку власно виготовленої продукції на адресу ТОВ «М» (Республіка Білорусь).

У подальшому ТОВ «М» та інші компанії в порушення норм українського законодавства та міжнародних правових актів постачають вказану продукцію на тимчасово окуповану територію Донецької та Луганської області, зокрема на адресу юридичних осіб, що діють на територіях підконтрольних терористичним організаціям «ДНР» та «ЛНР», через тимчасово ліквідовані пункти пропуску через державний кордон України зі сторони РФ, при цьому сплачуючи в інтересах терористичних організацій «ДНР» та «ЛНР» так звані «митні збори». Після фактичної доставки продукції на тимчасово окуповану територію та сплати невстановленими службовими особами ТОВ «Ф» («Луганська народна Республіка» та ФОП «Г» («Луганська народна Республіка»)) (матеріали стосовно яких виділено в окреме кримінальне провадження №2201820000000034), які зареєстровані та звітують фіскальним органам на території, підконтрольній терористичній організації «ЛНР», так званих «митних платежів» до бюджету «ЛНР» відбувається її розповсюдження для реалізації у магазинах та торгівельних мережах «ЛНР» та «ДНР», що самовільно захоплені («націоналізовані») керівниками терористичних організацій, з їх перереєстрацією за нормами так званого законодавства «ДНР» та «ЛНР», і які фактично належать представникам цих терористичних організацій, створюючи економічне підґрунтя їх діяльності.

Таким чином, сплачені до так званого «бюджету ЛНР» у результаті прихованого транзиту товарів ТОВ «С» фінансові активи - так звані «митні платежі» у сумі понад

30 тис. грн, які використовуються для забезпечення стійкості терористично-спрямованої діяльності вказаної терористичної організації та її керівників і учасників, тим самим сприяючи посяганню керівниками терористичної організації «ЛНР» на територіальну цілісність і недоторканість України шляхом зміни меж території або державного кордону України на порушення порядку, встановленого Конституцією України.

Завдяки злагодженій співпраці слідчих слідчого відділу УСБУ в Сумській області, оперативних працівників відділу контррозвідувального захисту в сфері економіки та прокуратури Сумської області вже **17.10.2017** р. (**6 місяців** від початку досудового розслідування) громадянину «П» було повідомлено про підозру за ч.2 ст. 258-5 КК України, а **19.10.2017** р. повідомлено про підозру за ч.2 ст. 110 КК України. **20.10.2017** р. підозрюваному «П» було обрано запобіжний захід – тримання під вартою, який в подальшому було продовжено до **30.03.2018** р.

20.03.2018 р. «П» було повідомлено про зміну раніше повідомленої підозри, тобто за ч. 5 ст. 27, ч. 2 ст. 258-5, ч. 5 ст. 27, ч. 2 ст. 110 КК України за участю захисника «Б».

20.03.2018 р. (через 5 місяців після повідомлення про підозру) підозрюваному «П» особисто, без участі захисників, на виконання доручення прокурора, слідчим оголошено про завершення досудового розслідування та надано доступ до матеріалів досудового розслідування в прошитому та пронумерованому вигляді, із складеними відповідними описами томів.

20 березня 2018 року захисникам підозрюваного «П» - адвокатам «К», «Б», «Щ», «Б-2», «Н», за допомогою телефону з використанням мобільного номеру телефону слідчого на їхні номери мобільних телефонів, які вказані у витягах з реєстру Національної асоціації адвокатів України, було надіслано з використанням месенджера «WhatsApp» відповідні повідомлення про завершення досудового розслідування та відкриття матеріалів кримінального провадження, а також запити прокурора про надання доступу до матеріалів та можливості скопіювати або відобразити будь-які речові докази, документи та інші матеріали, які сторона захисту має намір використати як докази в суді.

Тобто стороною обвинувачення на той час були вжиті усі необхідні процесуальні дії, а після цього стороною захисту почала реалізовуватись схема затягування термінів ознайомлення з матеріалами кримінального провадження, використовуючи недоліки ст. 290 КПК України. Так, 4 з 5 захисників підозрюваного 21.03.2018 р. повідомили про небажання знайомитися з матеріалами кримінального провадження. За клопотанням слідчого про обмеження термінів ознайомлення з матеріалами кримінального провадження суд зобов'язує адвокатів «К» та «Щ» ознайомитись до 20.04.2018 р., а «Б» до 08.05.2018 р. При цьому 30.03.2018 р. «П» звільняють з під варті без обрання іншого запобіжного заходу також внаслідок недоліків чинного законодавства.

Для позначення ступеня виконання всіх завдань на стадії досудового розслідування у КПК використовуються різні терміни. Так, стаття 283 говорить про форми «закінчення досудового розслідування». П. 5 ч. 1 ст. 3 зазначає, що досудове розслідування як стадія «закінчується» закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування

примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності. Так само слово «закінчити» використовується у ст. 294, яка визначає положення продовження строку досудового розслідування.

У той же час, стаття 290 оперує поняттям «завершення досудового розслідування» - про це прокурор або слідчий повідомляють стороні захисту, визнавши зібрані під час досудового розслідування докази достатніми для закінчення досудового розслідування у формах складання обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру.

При цьому, відповідно п.2 ч. 3 ст.199 КПК у клопотанні про продовження строку тримання під вартою необхідно викласти обставини, які перешкоджають «завершенню досудового розслідування» до закінчення дії попередньої ухвали про тримання під вартою.

При буквальному тлумаченні після здійснення повідомлення про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування у клопотанні про продовження строку тримання під вартою неможливо вказати обставини, які перешкоджають його завершенню, адже воно вже завершено.

Отже із завершенням досудового розслідування стадія досудового розслідування не закінчується, але продовжити строк тримання під вартою вже не можливо. Це призводить до вимушеного звільнення підозрюваного з під варти, навіть якщо підстави для застосування цього запобіжного заходу залишаються актуальними.

Ця особливість може використовуватись з метою створення умов для ухилення підозрюваних від відповідальності. У зазначеному кримінальному провадженні виконати фактично п. 2 ч. 3 ст. 199 КПК України для продовження строку тримання під вартою, прокурор чи слідчий не мали можливості через наведені вище обставини.

У подальшому сторона захисту починає впроваджувати свою схему щодо штучного затягування строків ознайомлення з матеріалами КП і замінює адвоката «К» на «Р», якого за клопотанням слідчого суд зобов'язує ознайомитись з матеріалами до 15.06.2018 р. Родзинкою даної схеми стало залучення замість адвоката «Н» - адвоката з вадами зору «К» у липні 2018 р., якого, у подальшому, суд зобов'язав у грудні 2018 р. ознайомитись з матеріалами КП аж до 15.04.2019 р. (**тобто майже 9 місяців** на ознайомлення). В свою чергу 12.04.2019 р. відбувається заміна адвоката «Щ» на іншого адвоката з вадами зору «Р-2», якому лише у липні 2019 р. суд обмежив термін ознайомлення зі справою до 18.02.2020 р. Тривала дана схема фактично аж до жовтня 2020 р. (**тобто майже 30 місяців** з дня завершення досудового розслідування), коли обвинувачений «П» разом з усіма адвокатами ознайомився з матеріалами кримінального провадження і воно було передано до суду. За результатами судового розгляду у листопаді суд затвердив угоду про визнання винуватості з боку «П» винуватості.

Наведений приклад чітко свідчить про наявні недоліки в чинному КПК України щодо можливості штучно суттєво затягувати строки ознайомлення з матеріалами кримінального провадження, а також про відсутність у даному випадку рівних можливостей обвинувачення і захисту. Зокрема, за наведеним кримінальним провадженням (щодо тяжкого або особливо тяжкого злочину) загальний строк досудового розслідування до повідомлення особі про підозру становить 18 місяців

(ч.2 ст.219 КПКУ), а загальний строк розслідування після повідомлення про підозру 2 місяці, і може бути продовжений не більше ніж до 12 місяців. При цьому, ч.10 ст. 290 КПК України взагалі не визначає граничних строків для ознайомлення з матеріалами, а містить лише посилання на те, що у разі зволікання при ознайомленні з матеріалами кримінального провадження слідчий суддя може встановити строк, після якого сторона кримінального провадження вважається такою, що реалізувала своє право на доступ до матеріалів. Виходячи з наведеного вище прикладу, при зловживанні стороною захисту своїм правом цей термін може штучно суттєво збільшуватись з використанням адвокатів-інвалідів, що в свою чергу дозволяє злочинцям ухилятися від отримання законного покарання.

Враховуючи викладене, необхідно внести зміни у КПК з метою уніфікації понять, зокрема замінивши у п.2 ч. 3 ст.199 КПК слово «завершенню» словом «закінченню». А у ст.290 слова «про **завершення досудового розслідування** та надання доступу до матеріалів досудового розслідування» замінити словами «про відкриття матеріалів досудового розслідування».

Також з метою попередження зловживань, а також забезпечення рівності процесуальних умов для сторін захисту і обвинувачення вважаємо за доцільне у КПК визначити граничний та загальний строки ознайомлення з матеріалами кримінального провадження (наприклад 2 місяці), передбачивши підстави і процедуру його продовження слідчим суддею за мотивованим клопотанням сторони захисту.

Використані джерела:

1. Закон України «Про боротьбу з тероризмом» від 20.03.2003 №638-IV.
2. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 05 липня 2018 року у справі № 225/6151/15-к URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/75241808>.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n5253>.

Клепка Дар'я Ігорівна

науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінального процесу та судоустрою Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса, НАПрН України, кандидат юридичних наук
ORCID ID: 0000-0001-8423-4581

ЕЛЕКТРОННЕ ПРОВАДЖЕННЯ В СИСТЕМІ МЕХАНІЗМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ОСКАРЖЕННЯ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

В умовах системної інформатизації кримінального процесу України ефективна робота органів досудового розслідування об'єктивно неможлива без застосування сучасних інформаційних технологій. Тож запровадження в Україні електронного кримінального провадження на сьогодні вже не є ефемерним питанням далекого майбутнього, а відповідає реаліям сьогодення. У контексті чого не можна оминути

СЛУЖБА БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ ЮРИДИЧНИХ КАДРІВ
ДЛЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

**ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ
ВИРІШЕННЯ**

Матеріали постійно діючого науково-практичного семінару
(27 травня 2021 року)

В и п у с к 11

Харків
2021

УДК 342.951(477):351.746.1

ББК 67.9(4УКР)301.162

П68

*Рекомендовано до видання Вченою радою
Інституту підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
протокол засідання від 18.06.2021 N 11*

Редакційна колегія:
С.О. Гриненко (головний редактор),
А.А. Когут

*Редколегія може не поділяти погляди, викладені у збірнику.
Відповідальність за зміст опублікованих матеріалів несуть їх автори.
Матеріали публікуються в авторській редакції.*

П 68 **Правове** забезпечення оперативно-службової діяльності: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення. Матеріали постійно діючого науково-практичного семінару, 27 травня 2021 р.; м. Харків. Вип.11 / Редкол.: С. Гриненко (голов. ред.), А. Когут. – Х.: ФОП Бровін О.В., 2021. — 224 с.
ISBN 978-617-8009-35-9

Збірник містить тези доповідей і виступів науковців, практичних працівників, курсантів та студентів, присвячених правовим проблемам створення ефективного сектору безпеки та реформування Служби безпеки України; реалізації антикорупційного законодавства у діяльності СБ України та інших правоохоронних органів і військових формувань; договірної роботи й представництва інтересів СБ України та інших правоохоронних органів в судах; удосконалення правового забезпечення роботи з кадрами, соціального та правового захисту співробітників суб'єктів сектору безпеки; проблемним питанням правозастосовної діяльності, які виникають у практиці оперативних підрозділів та органів досудового розслідування.

Для співробітників органів сектору безпеки, науковців, викладачів, курсантів й студентів вищих юридичних навчальних закладів.

УДК 342.951(477):351.746.1
ББК 67.9(4УКР)301.162

Адреса Інституту: 61002, м. Харків, вул. Мироносицька, 71,
Телефон / факс: (057)700-34-55
E-mail: ipuk@ssu.gov.ua

© Національний юридичний університет імені
Ярослава Мудрого, 2021
© Інститут підготовки юридичних кадрів
для Служби безпеки України, 2021

ISBN 978-617-8009-35-9

<i>Панков В.В.</i> КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ПРОХОДЖЕННЯ СЛУЖБИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ, СОЦІАЛЬНИЙ ТА ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ СПІВРОБІТНИКІВ СБ УКРАЇНИ ТА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗСУ	109
4. ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ, ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА, СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
<i>Андрусенко О.А., Кіріченко А.В.</i> РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ЗАТРИМАННЯ УПОВНОВАЖЕНОЮ СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ	113
<i>Білоус В.В.</i> ПЕРЕРВИ У ПРОВЕДЕННІ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ: ПРОГАЛИНИ ЗАКОНОДАВЧОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ І ШЛЯХИ ЇХ УСУНЕННЯ	116
<i>Бутенко О.В.</i> МАТЕРІАЛИ ПОЛІГРАФНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЯК ДОКАЗИ: ДОСВІД США	119
<i>Гловюк І.В.</i> РОЗВИТОК ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «ПОТЕРПІЛИЙ» ТА «ЦИВІЛЬНИЙ ПОЗИВАЧ» У КПК УКРАЇНИ	121
<i>Гмирко В.П.</i> ВІТЧИЗНЯНЕ ДОСУДОВЕ ПРОВАДЖЕННЯ: КРОК ДО ПОЛІЦІЙНОГО ДІЗНАННЯ?	123
<i>Гонгало С.Й.</i> ПРОФІЛЮВАННЯ ОСОБИ ПІДОЗРЮВАНОВОГО З ВИКОРИСТАННЯМ ГРАФОЛОГІЧНИХ МЕТОДІВ	125
<i>Гора І.В.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ	128
<i>Гребенюк А.В.</i> ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ТАКТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ, У ВИПАДКУ ПРОТИДІЇ РОЗСЛІДУВАННЮ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ	130
<i>Гриненко С.О., Щербина Л.І.</i> ЩОДО НЕВІДПОВІДНОСТІ СТАТТІ 15-1 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО БОРТЬБУ З ТЕРОРИЗМОМ» ПОЛОЖЕННЯМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ	133
<i>Демура М.І.</i> ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	136
<i>Дума Я.М.</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРИ ПРОВЕДЕННЯ ПОЧЕРКОЗНАВЧИХ ЕКСПЕРТИЗ РУКОПИСНИХ ЗАПИСІВ І ПІДПИСІВ У ТЕХНІЧНИХ ЗОБРАЖЕННЯХ ДОКУМЕНТІВ	138
<i>Захарченко Ю.М., Гриненко С.О.</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДОКУМЕНТУВАННЯ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ЗА ОЗНАКАМИ СТ. 258-3 ТА СТ. 258-5 КК УКРАЇНИ	141